

COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 8.11.2023
COM(2023) 691 final

**COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL
REGIUNILOR**

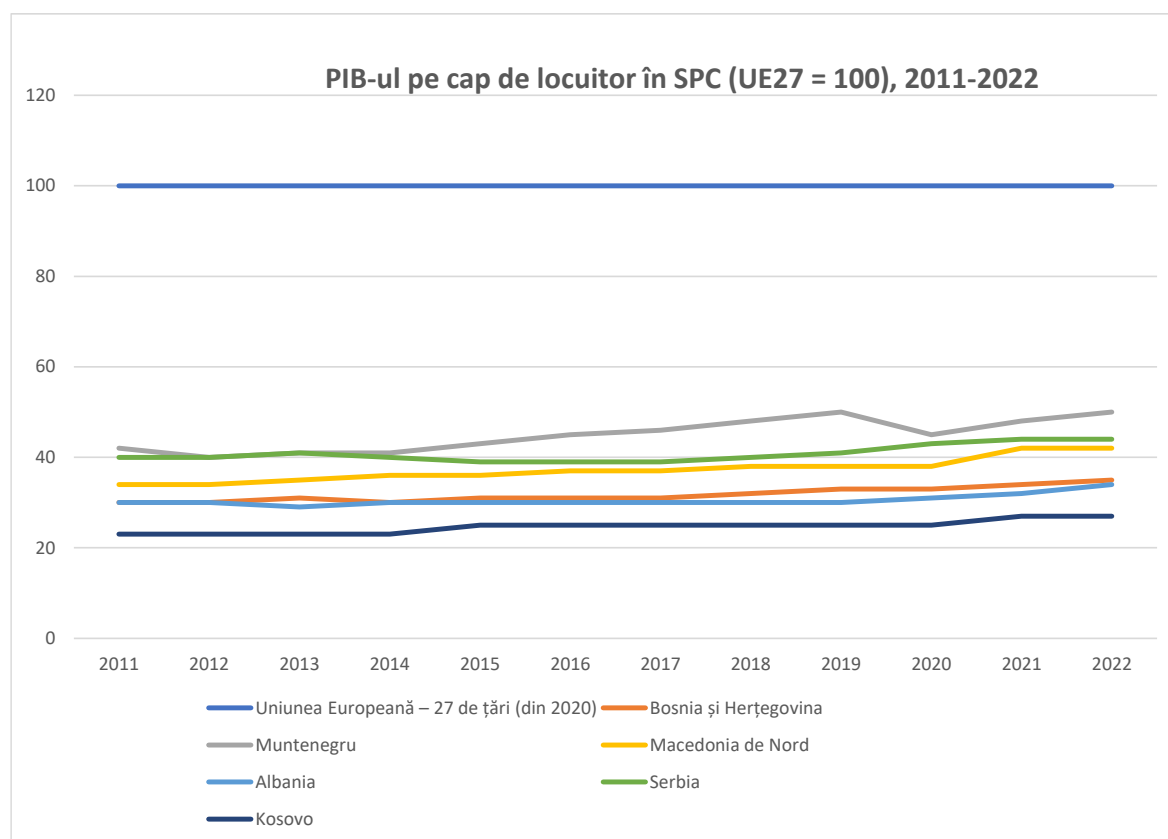
Un nou plan de creștere pentru Balcanii de Vest

INTRODUCERE

Comisia Europeană este ferm convinsă că extinderea rămâne o politică esențială a Uniunii Europene și, în special, că aderarea deplină a statelor din Balcanii de Vest la UE este în interesul politic, economic și de securitate al Uniunii.

Războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei ilustrează încă o dată necesitatea unei investiții geostrategice hotărâte într-o Europă stabilă, puternică și unită. Războiul a avut un impact semnificativ asupra partenerilor noștri din Balcanii de Vest, exercitând o presiune suplimentară asupra economiilor și societăților lor și creând riscuri pentru stabilitatea acestora. Necesitatea de a aduce aceste țări mai aproape de UE și de a le accelera procesul de aderare, pe baza reformelor legate de UE din țările respective, nu a fost niciodată mai clară decât în prezent. Majoritatea cetățenilor din Balcanii de Vest consideră că aderarea țării lor la UE ar fi un lucru pozitiv¹. În acest sens, noul plan de creștere pentru Balcanii de Vest va reprezenta o oportunitate de a spori și mai mult vizibilitatea și gradul de conștientizare cu privire la sprijinul acordat de UE regiunii, consolidând colaborarea cu publicul local.

Convergența economică este un element esențial pentru apropierea țărilor din Balcanii de Vest de UE. În prezent, nivelul și viteza convergenței dintre partenerii din Balcanii de Vest și UE nu sunt satisfăcătoare² – nici în ceea ce privește procesele de reformă, nici în ceea ce privește convergența socioeconomică – și frânează progresul acestora pe calea către UE. Prin urmare, este necesar să se accelereze și să se stimuleze pregătirile Balcanilor de Vest pentru aderarea la UE, prin prezentarea unora dintre beneficiile acesteia, în special în moduri care pot fi resimțite direct de către cetățenii țărilor din Balcanii de Vest. Obiectivul ar trebui să fie acela de a permite partenerilor să accelereze reformele și investițiile pentru a accelera în mod semnificativ ritmul procesului de extindere și creșterea economiilor lor.

* Această denumire nu aduce atingere pozițiilor privind statutul și este conformă cu RCONU 1244/1999, precum și cu Avizul CIJ privind Declarația de independență a Kosovo.

¹ Sondajul Eurobarometru standard 99, primăvara anului 2023.

² Eurostat și Banca Mondială.

În acest scop, Comisia propune un **nou plan de creștere pentru Balcanii de Vest**, bazat pe patru piloni, care vizează:

- 1) **consolidarea integrării economice pe piața unică a Uniunii Europene**, sub rezerva alinierii Balcanilor de Vest la normele pieței unice și a deschiderii sectoarelor și zonelor relevante pentru toți vecinii lor în același timp, în conformitate cu piața regională comună;
- 2) **stimularea integrării economice în Balcanii de Vest prin intermediul pieței regionale comune**³, pe baza normelor și a standardelor UE, care ar putea contribui la o creștere cu 10 %⁴ a economiilor lor;
- 3) **accelerarea reformelor fundamentale**, inclusiv în ceea ce privește clusterul elementelor fundamentale⁵, sprijinirea traiectoriei Balcanilor de Vest către aderarea la UE, îmbunătățirea creșterii economice durabile, inclusiv prin atragerea de investiții străine și consolidarea stabilității regionale;
- 4) **creșterea asistenței financiare pentru sprijinirea reformelor prin intermediul unui Mecanism de reformă și creștere pentru Balcanii de Vest**, un instrument nou în valoare de 6 miliarde EUR sub formă de sprijin nerambursabil și sprijin sub formă de împrumuturi, plata fiind condiționată de îndeplinirea de către partenerii din Balcanii de Vest a reformelor fundamentale și, în special, a reformelor socioeconomice specifice⁶.

Convergența economică reprezintă un beneficiu semnificativ al aderării la UE. În trecut, s-a demonstrat în mod clar impactul pozitiv asupra PIB-ului unei țări și asupra nivelului veniturilor care rezultă din integrarea pe piața unică a UE, împreună cu politica de coeziune a UE. Acest lucru necesită investiții în modernizarea economiilor, precum și în infrastructură, pentru care este necesară o asistență financiară suplimentară. În același timp, reformele fundamentale, inclusiv pentru consolidarea statului de drept și a drepturilor fundamentale, sunt indispensabile pentru a valorifica beneficiile integrării și pentru a crea un mediu favorabil care să atragă investiții private și să genereze creștere economică durabilă, reducând în același timp emisiile. Construirea unei economii moderne, dinamice și decarbonizate, cu oportunități îmbunătățite de ocupare a forței de muncă, va reduce, de asemenea, stimulentele pentru emigrare.

Acest nou plan de creștere se bazează pe metodologia de extindere existentă⁷ și creează un pachet de măsuri care se consolidează reciproc și care vor multiplica beneficiile potențiale ale fiecărei măsuri. Planul de creștere prevede, de asemenea, mai multe stimulente și beneficii ale integrării înainte de aderarea la UE, urmărind astfel accelerarea negocierilor de aderare. În cele din urmă, în vederea asigurării unor condiții de concurență echitabile între țările implicate în procesul de aderare, propunerea adaugă treptat oportunități suplimentare pentru Balcanii de Vest la cele disponibile în temeiul

³ Piața regională comună (CRM) este o inițiativă convenită de liderii celor șase entități din Balcanii de Vest la summitul Procesului de la Berlin de la Sofia din 2020. CRM și planul de acțiune aferent sunt menite să aducă cele patru libertăți de circulație (mărfuri, servicii, capital și lucrători) în regiune.

⁴ Gomez Ortiz Maria Del Mar; Zarate Vasquez, Roman David; Taglioni, Daria. *The Economic Effects of Market Integration in the Western Balkans (Efectele economice al integrării pieței în Balcanii de Vest)* (limba engleză). Document de lucru privind cercetarea politică; nr. WPS 10491 Washington, D.C.: Grupul Băncii Mondiale:

<http://documents.worldbank.org/curated/en/099544006202322289/IDU062c50b5106fe8046d1080530898bbe45d6fa>.

⁵ În conformitate cu Comunicarea privind „Consolidarea procesului de aderare – O perspectivă credibilă de aderare la UE pentru Balcanii de Vest” COM(2020) 57, clusterul elementelor fundamentale include: capitolul 23 – Sistemul judiciar și drepturile fundamentale, capitolul 24 – Justiție, libertate și securitate, criteriile economice, funcționarea instituțiilor democratice, reforma administrației publice, capitolul 5 – Achiziții publice, capitolul 18 – Statistică și capitolul 32 – Control financiar.

⁶ În propunerea sa de revizuire la jumătatea perioadei a cadrului financiar multianual 2021-2027 [COM(2023) 337 final], Comisia a propus o sumă suplimentară de 2 miliarde EUR pentru Balcanii de Vest. Suma de 4 miliarde EUR ar urma să fie furnizată sub formă de împrumuturi concesionale.

⁷ COM(2020) 57 final.

acordurilor de stabilizare și de asociere (ASA) existente. În prezent, viteza este esențială, iar obiectivul este ca planul de creștere să înceapă să producă o schimbare reală încă de anul viitor.

Planul de creștere nu aduce atingere proceselor de aderare în curs și nici condițiilor specifice stabilite în acest context, în special în ceea ce privește elementele fundamentale. Cu toate acestea, va contribui la acest proces, stimulând țările să accelereze adoptarea și punerea în aplicare a *acquis*-ului. În plus, punând un accent puternic pe integrare în regiunea Balcanilor de Vest, planul ar trebui să ajute țările să se axeze asupra viitorului lor comun ca membri ai UE și să depășească provocările bilaterale care, din păcate, consumă prea multă energie în regiune și frânează evoluția acesteia.

1) Consolidarea integrării economice pe piața unică a Uniunii Europene

Integrarea pe piața unică a UE a fost principalul motor al creșterii economice pentru toate țările care au aderat la UE. Pentru țările aflate pe calea aderării la UE, o asociere mai strânsă cu piața unică a UE ar aduce beneficii care ar putea fi resimțite direct de cetățenii lor.

Punerea la dispoziția Balcanilor de Vest a mai multor oportunități pentru legături mai strânse cu piața unică a UE este o justificare esențială a planului de creștere economică. Obiectivul este de a aduce economiile mai aproape de piața unică după atingerea nivelului necesar de pregătire.

În cadrul prezentului plan de creștere, Comisia a identificat șapte domenii prioritare inițiale pe care UE le-ar putea oferi țărilor din Balcanii de Vest. Această integrare ar aduce beneficii economice substanțiale regiunii și ar asigura condiții de concurență echitabile ample în rândul țărilor implicate în procesul de aderare.

Finalizarea lucrărilor la care s-au angajat cei șase parteneri în contextul pieței regionale comune va fi o condiție prealabilă necesară pentru o integrare mai strânsă cu piața unică. Oferta din cadrul celor șapte domenii prioritare se bazează pe meritele proprii și face, de asemenea, obiectul alinierii prealabile la *acquis*-ul UE în fiecare domeniu specific, inclusiv existența infrastructurilor și a instituțiilor funcționale necesare. Niciun partener din Balcanii de Vest nu poate bloca accesul la piața unică a UE pentru ceilalți cinci.

Aceste acțiuni prioritare pot fi puse în aplicare prin utilizarea temeiului juridic existent al acordurilor de stabilizare și de asociere, prin acorduri complementare specifice sau prin modificarea, după caz, a tratatelor existente ale Comunității transporturilor și ale Comunității Energiei.

Oferta pentru Balcanii de Vest⁸: șapte acțiuni prioritare pentru integrarea pe piața unică a UE

1. Libera circulație a mărfurilor:

- (i) *acorduri privind evaluarea conformității* pentru a debloca piața unică pentru bunurile fabricate în Balcanii de Vest în urma alinierii la *acquis*-ul orizontal relevant al UE privind produsele;
- (ii) *îmbunătățirea acordului de cooperare vamală și fiscală* pentru a simplifica procedurile vamale și a reduce timpul de așteptare la frontiere, prin măsuri care includ schimbul prealabil de informații, recunoașterea reciprocă a operatorilor economici autorizați, pe baza meritelor, o cooperare mai strânsă în dezvoltarea ghișeelor lor unice naționale și accelerarea punerii în aplicare a *acquis*-ului privind impozitarea indirectă;
- (iii) participarea tuturor partenerilor din Balcanii de Vest la *Convenția privind un regim de tranzit comun*.

⁸ Punerea în aplicare a acțiunilor prioritare și a celorlalte propuneri din comunicare vor face obiectul procedurilor relevante în temeiul Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene.

Punctul (i) necesită acorduri bazate pe dispozițiile existente în ASA, punctul (ii) s-ar referi la acorduri care ar completa ASA și s-ar baza pe activitatea existentă în cadrul pieței regionale comune în care partenerii din Balcanii de Vest se integrează între ei pe baza normelor UE; punctul (iii) necesită aderarea la o convenție existentă. Se așteaptă din partea partenerilor din Balcanii de Vest să sprijine toate cererile din regiune.

2. Libera circulație a serviciilor și a lucrătorilor:

- (i) pentru serviciile conexe *comerțului electronic*, inclusiv *serviciile de livrare de colete*⁹, *serviciile turistice* și alte activități în cazul cărora s-a ajuns la un acord în cadrul pieței regionale comune;
- (ii) *recunoașterea competențelor și a calificărilor* între UE și Balcanii de Vest, inclusiv a calificărilor profesionale. Pe baza celor patru acorduri de mobilitate inovatoare convenite în contextul pieței regionale comune¹⁰ prin intermediul unei cooperări consolidate, al schimbului de informații și al utilizării instrumentelor de transparență – cum ar fi Cadrul european al calificărilor (CEC) – facilitarea unei recunoașteri mai rapide și mai eficace a competențelor și a calificărilor. În special, prin promovarea unei puneri în aplicare eficace de către statele membre în ceea ce privește țările din Balcanii de Vest a viitoarei recomandări a Comisiei privind recunoașterea calificărilor resortisanților țărilor terțe¹¹.

În ceea ce privește punctul (i), ar urma să fie utilizate temeiurile juridice existente ale ASA, odată ce vor fi îndeplinite condițiile bazate pe merit, inclusiv alinierea și punerea în aplicare a *acquis*-ului relevant al UE.

3. Accesul la zona unică de plăți în euro (SEPA):

reducerea costurilor plăților transfrontaliere în beneficiul consumatorilor și al întreprinderilor va stimula comerțul transfrontalier. În cadrul lucrărilor privind piața regională comună, Balcanii de Vest pun în aplicare în mod colectiv legislația națională impusă de Consiliul European al Plăților pentru participarea la SEPA. Comisia Europeană va **sprijini în continuare țările din Balcanii de Vest** să se alinieze la legislația relevantă a UE și să își pregătească candidatura pentru accesarea SEPA.

4. Facilitarea transportului rutier:

- (i) sprijinirea țărilor din Balcanii de Vest în vederea integrării transportului lor rutier în regiune pe baza adoptării *acquis*-ului relevant al UE;
- (ii) în paralel, depunerea de eforturi în vederea acordării accesului partenerilor din Balcanii de Vest la sistemele de informații relevante ale UE (IMI, ERRU) și luarea în considerare a facilitării în continuare a operațiunilor de transport bilateral, prin intermediul unui acord separat care să completeze ASA.

Ambele acțiuni ar trebui să accelereze adoptarea *acquis*-ului UE în domeniul transportului rutier, să ofere beneficii economice semnificative și să conducă treptat la o mai bună integrare în domeniul transportului rutier.

⁹ Pe baza inițiativei existente privind serviciile de livrare de colete intra-CEFTA și în conformitate cu Regulamentul (UE) 2018/644 privind serviciile de livrare transfrontalieră de colete.

¹⁰ Recunoașterea calificărilor profesionale ale medicilor, ale medicilor stomatologi și ale arhitecților în contextul CEFTA; recunoașterea calificărilor din învățământul superior; recunoașterea reciprocă a calificărilor profesionale pentru asistenți medicali, medici veterinari, farmaciști și moașe; și libertatea de circulație folosind cărțile de identitate în Balcanii de Vest.

¹¹ Adoptarea este prevăzută la data de 15 noiembrie 2023.

5. Integrarea și decarbonizarea piețelor energiei:

valorificarea lucrărilor existente în cadrul Comunității Energiei în vederea integrării pieței energiei electrice din regiune cu cea a UE și deschiderea posibilității de integrare a altor piețe ale energiei. Acest lucru va ține seama de necesitatea unui preț al carbonului echivalent cu prețul carbonului din schema UE de comercializare a certificatelor de emisii sau de aplicarea mecanismului de ajustare a carbonului la frontieră pentru a permite cuplarea continuă a piețelor de energie electrică începând cu 2030.

Acest lucru se va realiza prin punerea în aplicare a tratatului existent al Comunității Energiei.

6. Piața unică digitală:

- (i) facilitarea extinderii domeniului de aplicare al actualului *acord voluntar de roaming* în rândul operatorilor de telecomunicații¹². Aceasta ar fi o etapă intermediară până la punctul (ii) de mai jos;
- (ii) asigurarea securității juridice a utilizatorilor și a operatorilor care explorează soluții pentru un acord de roaming pe termen lung pentru a include Balcanii de Vest în zona UE de roaming la prețurile de pe piața națională, respectând pe deplin angajamentele comerciale internaționale ale Uniunii Europene;
- (iii) extinderea normelor UE privind abordarea *geoblocării* nejustificate și a altor forme de discriminare – pe motive de naționalitate, loc de reședință sau loc de stabilire al clienților – în Balcanii de Vest;
- (iv) integrarea regiunii în *serviciile de încredere ale UE* de îndată ce legislația națională este conformă cu serviciile electronice de identificare, de autentificare și de încredere (eIDAS). O etapă intermediară va fi dezvoltarea unui portofel regional pentru identitatea digitală („portofelul pentru identitatea digitală în Balcani”) care să fie aliniat la cel al UE și să respecte exact aceleași specificații tehnice;
- (v) consolidarea *legăturilor în materie de securitate cibernetică*, permițând asocierea țărilor din Balcanii de Vest la pilonul privind securitatea cibernetică al programului „Europa digitală”, prevăzând într-o primă etapă accesul lor la rezerva pentru securitate cibernetică în temeiul Regulamentului privind solidaritatea cibernetică¹³. Promovarea unei puneri în aplicare cuprinzătoare a setului de instrumente al UE pentru securitatea cibernetică a rețelelor 5G de către toți partenerii din Balcanii de Vest;
- (vi) consolidarea *interoperabilității* transfrontaliere prin cadre naționale de interoperabilitate care sunt pe deplin aliniate la Cadrul european de interoperabilitate, ca bază pentru servicii publice digitale interoperabile, centrate pe factorul uman.

Punctul (i) se bazează pe acordurile voluntare existente, în timp ce punctele (ii)-(iv) ar necesita o soluție juridică viabilă (de exemplu, prin modificarea ASA). Punctul (v) va necesita o modificare a acordului de asociere la programul „Europa digitală” existent.

7. Integrarea în lanțurile de aprovizionare industriale:

- (i) dezvoltarea de parteneriate strategice privind lanțurile valorice durabile ale materiilor prime, după o primă concentrare asupra identificării unor proiecte industriale comune concrete;

¹² <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022-12/eu-wb-roaming-declaration.pdf>.

¹³ Regulamentul privind solidaritatea cibernetică este o propunere a Comisiei care nu a fost încă adoptată de colegiitori.

- (ii) dezvoltarea de parteneriate strategice pentru securitatea aprovizionării cu medicamente esențiale.

Dezvoltarea de parteneriate strategice privind lanțurile valorice durabile ale materiilor prime se va baza pe: identificarea și punerea în aplicare a unor proiecte comune privind materiile prime durabile și bateriile, care să acopere toate etapele lanțurilor valorice respective, și anume explorarea, extracția, prelucrarea/fabricarea și reciclarea și pe sprijinirea întreprinderilor/organizațiilor din Balcanii de Vest pentru a se alătura Alianței UE pentru materii prime și Alianței UE pentru baterii¹⁴. O cooperare mai strânsă în domeniul cercetării și inovării, consolidarea capacităților, de exemplu prin facilitarea accesului țărilor din Balcanii de Vest la Academia de competențe a Alianței europene pentru baterii și la Academia Alianței pentru materii prime; (iii) extinderea parteneriatelor strategice internaționale ale UE pentru producția de medicamente esențiale și de principii active.

Aceste domenii prioritare reflectă consultările cu părțile interesate din întreaga regiune¹⁵ și reprezintă o legătură directă cu activitatea în curs pentru punerea în aplicare a pieței regionale comune.

Comisia intenționează să propună modificări ale ASA pentru a introduce un mecanism care să permită organismelor ASA să extindă drepturile și obligațiile prevăzute în *acquis*-ul UE la Balcanii de Vest, odată ce sunt îndeplinite condițiile. Mecanismul ar permite instituțiilor ASA să adopte anexe care să conțină o listă a legislației privind piața unică („*acquis-ul*”) în domenii specifice care ar urma să fie transpuse în legislația națională, precum și norme privind monitorizarea. Odată ce Comisia a stabilit că există o aliniere la *acquis* și că normele sunt puse în aplicare în mod eficace – și, de asemenea, că nu există niciun risc semnificativ pentru condițiile de concurență echitabile de pe piața unică a UE (de exemplu, un grad suficient de control în domeniul antitrust, al concentrărilor economice și al ajutoarelor de stat, după caz) – instituțiile ASA ar putea lua o decizie de a acorda un tratament reciproc pe piața internă în domeniul specific în cauză. Pe lângă accesul la piața unică, adoptarea și punerea în aplicare a *acquis*-ului în acest mod ar avea, de asemenea, un impact pozitiv asupra procesului de aderare.

Această abordare ar permite ASA să ofere o extindere progresivă la domenii specifice ale *acquis*-ului, în special la cele care au o legătură specifică cu piața unică, cum ar fi măsurile sanitare și fitosanitare și drepturile de proprietate intelectuală. În ceea ce privește sectoarele care urmează să fie incluse, ar urma să se acorde prioritate domeniilor în care au fost întreprinse acțiuni substanțiale în cadrul pieței regionale comune.

În plus, pentru a sprijini în mod direct cele șapte acțiuni prioritare și, în sens mai larg, pentru a asigura realizarea întregului lor potențial, Comisia Europeană propune o serie de măsuri complementare.

Ca o condiție minimă, toate țările din Balcanii de Vest ar trebui să participe pe deplin la programele relevante ale UE, inclusiv, în special, la programul privind piața unică, la programele Vamă și Fiscalis, la programul „Europa digitală” și la Orizont Europa (inclusiv explorarea unor extinderi ale misiunilor sale privind „Orașe inteligente și neutre din punctul de vedere al impactului asupra climei” și „Refacerea oceanelor și a apelor noastre”). Va fi încurajată participarea cât mai largă la grupurile de experți conduse de Comisie, în conformitate cu normele UE, deoarece acestea reprezintă o cale importantă de dezvoltare a cunoștințelor practice cu privire la punerea în aplicare efectivă a *acquis*-ului. Țările din Balcanii de Vest pot beneficia de măsurile prevăzute în Comunicarea Comisiei privind „Consolidarea spațiului

¹⁴ Cele două alianțe sunt coordonate de două comunități de cunoaștere și inovare (CCI) ale Institutului European de Inovare și Tehnologie (EIT).

¹⁵ Au avut loc consultări la nivel politic și la nivel de experți cu o serie de părți interesate. Au avut loc discuții tehnice cu administrațiile naționale, întreprinderile din întreaga regiune au fost consultate prin intermediul dialogului cu Forumul de investiții al Camerei celor șase din Balcanii de Vest și au avut loc consultări cu organizațiile regionale, CEFTA, Consiliul de Cooperare Regională, Comunitatea transporturilor și Comunitatea Energiei.

administrativ european (ComPact)”, pentru a contribui la construirea unor administrații publice mai bune.

Potențialul integrării în continuare a Balcanilor de Vest în părțile respective ale pieței unice va fi susținut de consolidarea legăturilor de infrastructură cu UE. Cadrul de investiții pentru Balcanii de Vest (CIBV) este pregătit să intensifice sprijinul pentru crearea infrastructurii necesare prevăzute în Planul economic și de investiții¹⁶, care pune în aplicare strategia „Global Gateway” în Balcanii de Vest și este strâns legată de rețelele transeuropene. Punerea în aplicare a agendelor de reformă individuale (a se vedea punctul 3 de mai jos) va fi esențială în acest sens. De asemenea, vor continua activitățile privind dezvoltarea rețelei transeuropene de transport (TEN-T) pentru a îmbunătăți conectivitatea dintre Balcanii de Vest și UE, pentru a sprijini integrarea pe piața unică a UE și pentru a promova un sistem de transport mai durabil.

2) Stimularea integrării economice regionale prin intermediul pieței regionale comune

Regiunea Balcanilor de Vest se confruntă cu o provocare economică profundă, din cauza atractivității limitate pentru investitori, din cauza piețelor mici și fragmentate și a migrației externe la scară largă, ca urmare a oportunităților limitate. La summitul Procesului de la Berlin din 2020, regiunea a decis că integrarea la nivel regional, prin intermediul unei piețe regionale comune, ar fi una dintre principalele abordări a acestor provocări.

Planul de acțiune privind piața regională comună¹⁷ stabilește un program amplu de acțiuni bazate pe normele și standardele UE, pentru a stabili cele patru libertăți de circulație în Balcanii de Vest: libera circulație a bunurilor, a unor servicii, a capitalului și a lucrătorilor. Acesta este însoțit de o agendă verde și de o agendă digitală și de inovare pentru regiune. Deși au început multe lucrări tehnice, majoritatea rezultatelor nu s-au materializat încă, parțial din cauza blocajelor politice din procesul decizional, parțial din cauza ritmului de punere în aplicare, care trebuie accelerat în mod substanțial.

Dezvoltarea unei piețe regionale comune este esențială din două motive. În primul rând, deoarece are o importanță deosebită pentru deblocarea potențialului economic al regiunii, pentru crearea de oportunități atât pentru întreprinderile naționale, cât și pentru lucrători și pentru a permite ca Balcanii de Vest să devină un loc mai atractiv pentru investitorii europeni. Se estimează că piața regională comună ar putea contribui cu 10 % la dezvoltarea economiilor țărilor din regiune¹⁸. În al doilea rând, deoarece piața regională comună se bazează pe adoptarea și punerea în aplicare a standardelor UE.

Prin urmare, aceasta acționează ca o etapă preliminară către piața unică a UE în multe sectoare și ca un mecanism pentru realizarea de progrese în cadrul negocierilor de aderare, beneficiind în același timp de primele beneficii economice. O integrare economică mai strânsă cu UE merge mână în mână cu construirea unei piețe regionale comune. În cadrul prezentului plan de creștere, țările din Balcanii de Vest sunt **invitate să își reafirme angajamentul în direcția punerii în aplicare depline a Planului de acțiune privind piața regională comună.**

UE va oferi oportunități substanțiale de integrare pe piața unică a UE numai dacă regiunea contribuie la integrarea economică regională. Partenerii care nu sunt pe deplin angajați în direcția pieței regionale comune sau care împiedică punerea în aplicare a Planului de acțiune privind piața regională comună nu se pot aștepta să beneficieze de planul de creștere în ceea ce privește oportunitățile de integrare a pieței unice (pilonul 1).

¹⁶ Planul economic și de investiții https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/ip_20_1811.

¹⁷ Piața regională comună https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/policy-highlights/common-regional-market_en#:~:text=The%20Common%20Regional%20Market%20action,1%25%20of%20the%20region's%20GDP.

¹⁸ A se vedea nota de subsol 4.

Acordul central european de comerț liber¹⁹ este principalul mecanism de guvernare pentru gestionarea pieței regionale comune. Prin urmare, funcționarea sa eficientă este esențială. Ca atare, trebuie accelerate activitățile importante în curs, în special în următoarele domenii:

- facilitarea comerțului printr-o recunoaștere regională sporită a standardelor și a certificării (pe baza normelor UE);
- reducerea impactului negativ al măsurilor netarifare;
- deschiderea sectorului serviciilor, în special a noului domeniu al comerțului electronic și
- facilitarea circulației lucrătorilor prin recunoașterea reciprocă a calificărilor academice și profesionale.

Una dintre poveștile de succes ale pieței regionale comune a fost crearea de culoare verzi la frontierele din regiune. Prin schimbul de date vamale înainte de sosirea mărfurilor la punctele de trecere, timpul de tranzit pentru mărfuri se reduce considerabil. Estimările sugerează că o reducere de trei ore a timpului de așteptare este echivalentă cu o reducere de 2 % a tarifelor²⁰. Acest succes din regiune a condus la crearea unor culoare verzi (frontiere terestre) și a unor culoare albastre (frontiere maritime) între regiune și unele state membre ale UE. Acesta este un exemplu al modului în care aprofundarea cooperării vamale poate stimula activitatea economică între regiune și UE.

Există numeroase fluxuri de lucru în cadrul pieței regionale comune în care progresele ar putea deschide calea către o integrare mai strânsă cu piața unică. Printre acestea se numără integrarea regiunii în sistemele UE de protecție a consumatorilor și de supraveghere a pieței, recunoașterea reciprocă a calificărilor academice și profesionale, participarea tuturor partenerilor din regiune la Comitetul European de Standardizare (CEN) și la Comitetul European de Standardizare în Electrotehnică (CENELEC). O astfel de integrare necesită dezvoltarea instituțiilor și a practicilor necesare, de exemplu prin intermediul Academiei pieței unice, pentru a se asigura că sistemele naționale se aliniază pe deplin la cele ale UE.

Privind în perspectivă, **trebuie elaborat un program ambițios care să succeadă actualului plan de acțiune privind piața regională comună înainte de expirarea planului actual în 2024**. Noul plan de acțiune ar trebui să includă oportunitățile oferite de prezentul plan de creștere și să reflecte pe deplin Agenda verde și Agenda digitală și de inovare pentru regiune. Pentru a adapta piața regională comună la exigențele viitorului și în vederea pregătirii pentru mecanismul de ajustare a carbonului la frontieră, planul de acțiune ar trebui să conțină elementele necesare pentru ca Balcanii de Vest să avanseze în ceea ce privește decarbonizarea.

3) Accelerarea reformelor fundamentale

Experiența dobândită în urma rundelor succesive de extindere a arătat că o integrare mai strânsă cu piața unică a UE și sprijinul financiar specific nu sunt suficiente pentru realizarea unei convergențe socioeconomice accelerate. Succesul durabil necesită reforme cuprinzătoare, inclusiv în ansamblul elementelor fundamentale. Acestea sunt esențiale pentru ca țările candidate să avanseze în direcția aderării la UE și pentru ca economiile lor să facă față presiunii concurențiale exercitate de piața unică și să construiască întreprinderi competitive și durabile pentru a atrage investiții private. În plus, accelerarea reformelor fundamentale va avea, de asemenea, un impact pozitiv asupra ritmului în care țările avansează pe calea aderării la UE.

Ca parte a prezentului plan de creștere, fiecare partener din Balcanii de Vest va fi invitat să elaboreze o **agendă de reforme** pe baza recomandărilor existente, inclusiv a celor din pachetul anual de extindere, și a concluziilor dialogului economic și financiar, având ca punct de referință programele de reformă

¹⁹ Acordul central european de comerț liber (CEFTA) 2006 reunește Grupul celor șase din Balcanii de Vest și Moldova într-o zonă comercială regională cu scopul de a liberaliza comerțul cu bunuri și servicii în regiune. Activitatea CEFTA a fost inclusă în planul de acțiune CRM în 2020.

²⁰ A se vedea nota de subsol 4.

economică ale țărilor respective. În privința agendei, partenerii se vor consulta cu Comisia, care o va evalua și o va adopta.

Agenda de reforme va identifica un set limitat de reforme prioritare, defalcate în etape calitative și cantitative care vor servi drept **condiții de plată**, și anume după realizarea acestora, vor declanșa deblocarea fondurilor în cadrul noului Mecanism de reformă și creștere, conform unui calendar prestabilit. Condițiile de plată vor fi **legate de reforme socioeconomice specifice** menite să deblocheze potențialul de creștere național și regional, precum și de **reforme specifice legate de elementele fundamentale ale procesului de extindere**, inclusiv statul de drept, democrația, respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Stabilitatea macrofinanciară, buna gestiune financiară publică, transparența și supravegherea bugetului sunt condiții generale de plată care trebuie îndeplinite pentru orice eliberare de fonduri. O altă condiție prealabilă ar trebui să fie ca Serbia și Kosovo să se implice în mod constructiv în normalizarea relațiilor dintre ele în vederea punerii în aplicare depline a tuturor obligațiilor care le revin în temeiul Acordului privind calea spre normalizarea relațiilor dintre Kosovo și Serbia și al anexei privind punerea în aplicare a acestuia, precum și în temeiul tuturor acordurilor de dialog anterioare, și să se angajeze în negocieri cu privire la Acordul cuprinzător privind normalizarea relațiilor. Plățile nu vor fi condiționate de existența modificărilor propuse pentru ASA menționate mai sus (și anume punerea în aplicare a celor șapte acțiuni prioritare).

Agenda de reforme va fi un factor-cheie al planului de creștere economică: îndeplinirea acesteia va crea condițiile prealabile necesare pentru a valorifica și a beneficia pe deplin de oportunitățile disponibile pe piața unică, pentru a declanșa plăți în cadrul noului Mecanism de reformă și creștere și, în același timp, pentru a aduce țările mai aproape de îndeplinirea criteriilor de aderare la UE.

4) Sprijinirea convergenței printr-o asistență financiară sporită: noul Mecanism de reformă și creștere pentru Balcanii de Vest

Noul Mecanism de reformă și creștere (denumit în continuare „mecanismul”) pentru Balcanii de Vest va oferi un sprijin esențial pentru punerea în aplicare a noului plan de creștere și a celor patru piloni ai acestuia, prin **creșterea semnificativă a asistenței financiare**. Plățile vor face obiectul unor condiții stricte în ceea ce privește reformele-cheie, astfel cum se prevede în agenda de reforme.

Mecanismul propus va acoperi perioada 2024-2027. Acesta ar urma să ofere sprijin financiar sub formă de **sprijin nerambursabil** (până la 2 miliarde EUR) și **împrumuturi** (până la 4 miliarde EUR) prin plăți directe către bugetele naționale sau sub formă de finanțare a investițiilor de capital prin Cadrul de investiții pentru Balcanii de Vest (CIBV).

Acesta va servi drept element central al planului de creștere, sporind în mod semnificativ asistența financiară pe baza unei agende ambițioase de reforme axate pe reformele socioeconomice necesare, combinate cu reforme fundamentale, inclusiv în ceea ce privește statul de drept și drepturile fundamentale. Mecanismul va introduce o condiționalitate puternică prin instituirea unui mecanism de plată bazat pe realizările reformelor-cheie, ținând seama de recomandările din cel mai recent pachet de extindere al Comisiei²¹. Această abordare necesită o concepție complet nouă, diferită de instrumentele de asistență externă disponibile în prezent. Acest tip de condiționalitate *ex ante* extinsă și construcția propusă nu sunt posibile în cadrul actualului Instrument de asistență pentru preaderare (IPA III). De asemenea, condițiile de plată vor completa și vor consolida alte forme de sprijin bilateral acordat Balcanilor de Vest prin intermediul altor instrumente ale UE.

Impactul financiar al mecanismului, combinat cu fondurile încă disponibile în cadrul IPA III pentru restul CFM 2021-2027, va oferi Balcanilor de Vest o intensitate a ajutorului pe cap de locuitor aproximativ egală cu intensitatea medie a politicii de coeziune în UE. O astfel de consolidare bugetară fără precedent ar răspunde solicitărilor tot mai mari din regiune privind o convergență socioeconomică

²¹ Pachetul privind extinderea include o comunicare privind politica de extindere a UE și rapoarte de țară însoțitoare.

mai puternică; aceasta ar consolida, de asemenea, mesajul adresat regiunii că beneficiile unei integrări mai strânse cu UE pot fi resimțite înainte de aderare. Obiectivul pe termen mai lung este de a sprijini regiunea să își atingă întregul potențial în ceea ce privește capacitatea de dezvoltare economică și socială în comparație cu statele membre ale UE până în 2030.

Instrumentul este conceput pentru a fi flexibil, adaptat la obiectivul de accelerare a reformelor socioeconomice fundamentale și de apropiere a regiunii de UE, asigurând în același timp previzibilitatea, transparența, vizibilitatea și responsabilitatea fondurilor.

Noul instrument va fi **complementar** asistenței financiare actuale acordate în cadrul IPA III și se va consolida reciproc cu aceasta; de asemenea, în special pentru a aborda obstacolele juridice și administrative din calea cooperării transfrontaliere, acesta va fi complementar cu programele de cooperare Interreg din cadrul politicii de coeziune a UE care implică Balcanii de Vest. Reformele specifice din cadrul agendei de reforme vor permite instituirea condițiilor necesare pentru a valorifica pe deplin impactul asistenței financiare semnificative atât în cadrul noului mecanism, cât și în cadrul IPA III.

CONCLUZIE

Ca răspuns la provocările fără precedent cu care se confruntă Balcanii de Vest, generate de necesitatea de a revigora economiile în urma pandemiei de COVID-19 și de impactul actual al războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei, Comisia propune ca UE să facă **o ofertă îndrăznească regiunii**. O ofertă care prevede oportunități de **stimulare a convergenței socioeconomice** și de **apropiere a partenerilor noștri de piața unică a UE în multe domenii**, pe lângă un **sprijin financiar suplimentar semnificativ**. Această ofertă urmărește să acorde unele dintre beneficiile economice în perioada de preaderare pentru a construi economii mai puternice și mai reziliente și pentru a oferi beneficii economice de zi cu zi atât întreprinderilor, cât și lucrătorilor și consumatorilor. La rândul său, acest lucru va aduce beneficii întregii UE – integrarea unor țări bine pregătite și mai puternice din punct de vedere economic, care aplică normele și standardele UE chiar înainte de aderare.

Pentru a debloca potențialul prezentului plan de creștere, **partenerii din Balcanii de Vest vor trebui să întâmpine această ofertă cu eforturi ferme de a avansa atât în ceea ce privește agenda de reforme interne, cât și în ceea ce privește consolidarea integrării economice** în regiune. Autoritățile lor au responsabilitatea de a comunica eficient cu privire la planul de creștere și la punerea sa în aplicare. Împreună, Balcanii de Vest și UE ar trebui să profite de această ocazie pentru a accelera progresele pe calea aderării.

Măsuri de sprijinire a integrării pe piața unică a UE

Antreprenoriat: oportunități pentru întreprinderi

- Stimularea inovării, sporirea valorificării cunoștințelor și protejarea investițiilor în produse noi prin instituirea unei rețele de cooperare structurată între partenerii din Balcanii de Vest pentru o aplicare armonizată a drepturilor de proprietate intelectuală.
- Stimularea dezvoltării industriei agroalimentare, inclusiv a pescuitului și acvaculturii, în conformitate cu standardele UE. Stimularea comerțului agricol prin recunoașterea planurilor pentru situații neprevăzute din Balcanii de Vest pentru fructe și legume și a planurilor de anchetă bazate pe culturi, deja aprobate de părțile la Acordul central european de comerț liber (CEFTA).
- Stimularea inovării prin (i) dezvoltarea unui **pre-accelerator dedicat în cadrul Consiliului European pentru Inovare (CEI)** pentru Balcanii de Vest, ajutând întreprinderile din domeniul inovării tehnologice profunde să își dezvolte întregul potențial prin idei concrete și planuri de investiții și (ii) prin sprijinirea și perfecționarea inovatorilor și a antreprenorilor, prin activitățile Institutului European de Inovare și Tehnologie (EIT) și ale comunităților sale de cunoaștere și inovare;
- Accelerarea transferului și a extinderii soluțiilor de inovare tehnologică și socială pentru a realiza orașe inteligente și neutre din punctul de vedere al impactului asupra climei.

Mai aproape de UE: oportunități de pregătire pentru piața unică

- Înființarea unei **Academii a pieței unice** – un program de consolidare a capacităților, conceput pentru a construi infrastructura de calitate a Balcanilor de Vest până la nivelurile de funcționare ale UE, astfel încât să se accelereze procesul de realizare a liberei circulații a mărfurilor. Primele domenii vizate vor fi standardele, certificarea și evaluarea conformității.
- Promovarea **apartenenței depline și a participării CEN și CENELEC la partenerii din Balcanii de Vest, atunci când este posibil.**

Conectare și modernizare: oportunități pentru sectorul digital

- **Sporirea rezilienței cibernetice a regiunii Balcanilor de Vest și combaterea împreună a criminalității cibernetice**, inclusiv prin creșterea participării la cursuri de formare și evenimente organizate de Agenția UE pentru Securitate Cibernetică (ENISA).
- Acordarea accesului deplin întreprinderii comune pentru calculul european de înaltă performanță (HPC).
- Aderarea la **Academia „Europa interoperabilă”**, pentru a stimula competențele digitale avansate ale administrațiilor publice în domeniul interoperabilității.
- Sprijinirea implementării **conectivității internaționale securizate** și a **infrastructurii de rețea 5G** prin proiecte de investiții CIBV, în conformitate cu setul de instrumente al UE pentru securitatea cibernetică a rețelelor 5G. Rețelele 5G vor sprijini transformarea digitală în regiune.
- Accelerarea tranziției digitale a IMM-urilor și a întreprinderilor nou-înființate prin participarea la programul „Europa digitală” și prin participarea la rețeaua de centre europene de inovare digitală (EDIH) care sprijină întreprinderile și sectorul public în dubla tranziție (verde și digitală).
- Dezvoltarea unui dialog privind inteligența artificială (IA), inclusiv a unor inițiative emblematice, cum ar fi modelele de IA. Accentul se va pune pe IA generativă și, în special, pe modelele lingvistice mari.

Recalificare și perfecționare: oportunități de ocupare a forței de muncă și de formare

- **Extinderea apartenenței la Europass** la toate țările din Balcanii de Vest: sprijinirea persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă să facă pasul următor în carieră, deschiderea de noi oportunități și **sprijinirea în continuare a participării acestora la Grupul consultativ privind Cadrul european al calificărilor**: facilitarea transparenței competențelor și calificărilor.
- Explorarea participării la unele activități ale Rețelei europene a **serviciilor publice de ocupare a forței de muncă (rețeaua SPOFM)** și cooperarea cu rețeaua²², consolidând capacitatea serviciilor publice de ocupare a forței de muncă din Balcanii de Vest.
- Crearea unor locuri de muncă mai sigure prin consolidarea capacităților inspectoratelor de muncă din Balcanii de Vest.
- Consolidarea **implicării active în Anul european al competențelor și în Pactul pentru competențe** pentru a promova o mentalitate de perfecționare și recalificare, utilizând grupul coordonatorilor naționali ca platformă de schimb privind politicile în materie de competențe.
- Încurajarea cooperării în domeniul educației și formării profesionale, în special în ceea ce privește uceniciile și învățarea la locul de muncă în cadrul **Alianței europene pentru ucenicii**.
- Încurajarea în continuare a participării tuturor țărilor din Balcanii de Vest la componenta „Ocuparea forței de muncă și inovare socială” (**EaSI**) a **Fondului social european Plus (FSE+)**.

Momentul tineretului: oportunități pentru tineri

- **Facilitarea studiilor în străinătate pentru tineri**, prin facilitarea recunoașterii calificărilor academice și a perioadelor de mobilitate.
- Îmbunătățirea accesului la o educație de calitate și eliminarea barierelor din calea învățării, depunerea de eforturi în vederea **participării depline** a partenerilor din Balcanii de Vest la **Spațiul european al educației** și sprijinirea cooperării transnaționale a instituțiilor de învățământ superior.

Orizonturi mai largi: oportunități pentru facilitarea activităților turistice, de călătorie, de transport și culturale

- Eforturi comune pentru a promova Europa ca destinație turistică în țările terțe **prin aderarea deplină** a tuturor partenerilor din Balcanii de Vest la **Comisia europeană a turismului**.
- Observatori în **spațiul de date pentru turism**: furnizarea informațiilor necesare pentru îmbunătățirea planificării turismului.
- Dezvoltarea de **parteneriate** între UE și țările din Balcanii de Vest **bazate pe talente și competențe în domeniul turismului** și sporirea și îmbunătățirea ofertei turistice a acestora. Creșterea în continuare a participării tuturor partenerilor din Balcanii de Vest la programul „Europa creativă”, pentru a sprijini rolul sectoarelor culturale și creative în economie.

Sentimentul de siguranță: protecția consumatorilor

²² În conformitate cu condițiile prevăzute în Decizia 573/2014/UE a Parlamentului European și a Consiliului privind cooperarea consolidată între serviciile publice de ocupare a forței de muncă (SPOFM), în special pentru țările care s-au alăturat componentei „Ocuparea forței de muncă și inovare socială” (EaSI) a Fondului social european Plus (FSE+).

- Acordarea autorităților de supraveghere a pieței din Balcanii de Vest a accesului la **instrumentul web de supraveghere electronică (*e-Surveillance Webcrawler*)**, care detectează produse care au fost notificate ca fiind periculoase în Safety Gate.
- Acordarea **accesului la unele informații publice** din Safety Gate și, în cadrul schimbului pe termen mai lung, la informații care nu sunt publice cu privire la siguranța produselor și la măsurile luate.
- Acordarea accesului²³ la anumite elemente ale academiei e-Enforcement (e-aplicare).

²³ În măsura în care există garanții care permit prelucrarea informațiilor în conformitate cu cerințele legislației UE.